

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

"ולא נחם וגו' פן ינחם העם" (יג, יז)

ראה כמה צריך האדם להתבונן לעשות גדרים והרחקות שלא יבוא לידי עבירה, שהנה הקב"ה בעצמו עשה הרחקה, פן ינחם העם.
(של"ה הק')

"פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה" (יג, יז)

צריך להבין איך יעלה על דעתם לשוב למצרים לקושי השעבוד. ויש ליישב על פי מה דאיתא בגמרא (יומא פו:): היכי דמי בעל תשובה, מחוי רבי יהודה באותו מקום וכו'. וזה פירוש הכתוב, ד"בראותם מלחמה", מרמז כנגד מלחמת היצר, ר"ל שכשיראו שעדיין השטן מרקד ביניהם, אז יבינו שעדיין לא חזרו בתשובה שלימה, ותשובה צריכה להיות באותו מקום, כנ"ל, וזהו "ושבו", פירוש שירצו לעשות תשובה "מצרימה" דווקא במצרים.
(הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע)

"דבר אל בני ישראל וישבו ויחוו לפני פי החירות" (יד, ב)

התורה הקדושה מרמזת ומורה לנו דרך טובה וישרה בהתנהגות האדם בעת שיושב ולומד את התורה הק' וכן בעת שמתפלל, והדבר הוא: שיתיישב בדעתו ובשכלו קודם שיושב ללמוד או להתפלל לפני מי הוא עומד כמו שכתוב "דע לפני מי אתה עומד" וכן החסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה בכדי להתבונן וכן לכוון את לבם להקב"ה, וזהו מה שמרמז לנו הכתוב: "וישובו ויחוו" דהיינו שהם ישבו בישוב הדעת ויעשו חניה בשביל להתבונן קודם שמוציא "לפני פי החירות" דמוציא פיו מילות של לימוד או תפלה דישוב ויתבונן ואז יתקיים בו הפסוק "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו".
(אוהב ישראל)

"ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ סגר עליהם במדבר" (יד, ג)

... טוב... לא אכפת לנו... שפרעה יגיד מה שהוא רוצה... אבל עם ישראל בעצמם??? מה הם יגידו?? מה יקרה אם עם ישראל בעצמם יגידו... רגע... מה קורה פה... אנחנו מסתובבים סביב עצמנו???

התשובה היא: עם ישראל בחיים לא יגידו את זה!!! כי לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה... את עם ישראל כעת לא מעניין שום יעד... הם לא הציבו לעצמם שום יעד שלשם הם רוצים להגיע... כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו!!! אור פניו יתברך זה היעד היחיד... אם הקב"ה חוזר אנחנו חוזרים אחריו... אין לנו אלא מאור פניו יתברך..
(אז נדברו)

"ויקה שש מאות רכב בחור" (יד, ז)

ולמה דוקא שש מאות? ו"ל דהנה כתיב "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" והנה מספר בני ישראל יוצאי מצרים היה ששים רבוא, לפי זה, היה פרעה צריך כדי לרודפם מאה ועשרים רכבים, והנה במצרים היו בני ישראל פי חמשה ד'חמושים עלו בני ישראל' ופרש"י אחד מחמשה דארבע חלקים מתו בשלשת ימי האפילה. אבל פרעה לא ידע מזה ולכן לקח רכב פי חמישה ועולה לחשבון שש מאות רכב.
(הגה"ק רבי חיים הכהן רפפורט)

"ופרעה הקריב... (יד, י)

ומהו ופרעה הקריב? שהקריב את ישראל לתשובה (שמות רבה כא) חבל! חבל! פרעה הרשע הוא שהיה צריך להיות הגורם לקרב את לבותיהם של ישראל לאביהם שבשמים!
(אדמו"ר ר' מאיר יחיאל ממוגלניצה)

"המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר" (יד, יא)

ובמדבר לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן שמא יגרום החטא ויתקיימו לרעה, דור המדבר אמרו לקחתנו למות במדבר וכן נגזר עליהם, במדבר הזה ייתמו ושם ימותו.

"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

כאשר הדבר נוגע לכבוד שמים - "ד' - עליכם להילחם" ילחם לכם", אבל "ואתם" כאשר מדובר בענייניכם הפרטיים, "תחרישון".
(אמרי שפר)

"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

לא היה עליהם לעשות שום מצוה, כמו בשעת יציאת מצרים שהיו צריכים להקריב קרבן פסח כי אם להחריש ולדום. כי במקום שיש מסירות נפש למען השי"ת, שם אין עוד צורך במאומה. הכח הזה והזכות הזאת, גדולים הם מכל המעשים והפעולות.
(אבני נזר)

"ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת" (יד, כד)

שאל ה"פענח רזא", למה כתוב "ויסר את אפן מרכבתיו", הלא היה צריך לומר "אופני מרכבותיו", שכן לכל מרכבה יותר מאופן אחד?
ותרץ, שהענין הוא, שאם היה הקב"ה מסיר את כל אופני המרכבות, התוצאה לא היתה קשה כל כך, שכן הן היו מחליקות על המים, אבל כשגלגל אחד בלבד הוסר, קרטעו המרכבות

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

"ויסע משה" (טו, כב)

בני ישראל רצו להשאר כדי לאסוף כסף וזהב, וכשבאו למרה לא היה להם מים, כי הקב"ה רצה להראות להם שכסף לא שווה כלום, שהרי היה להם הרבה כסף ומכיון שלא היה מים לא יכלו לחיות, למרות כל הכסף והזהב שלהם.

"ויאמר משה וכו' בשמע ה' את תלנתיכם אשר אתם מלינים עליו..." (טז, ח)

למה שינה משה ואמר שבני ישראל מתלוננים על ה', הרי בפסוק נאמר "וילוננו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן"? ויש לומר שבכוונה הסב משה את תלונותיהם על ה', כדי להקל על החטא, כי עבירות שבין אדם לחברו קשות מעבירות שבין אדם למקום.
(מגנזנו העתיק בשם ר' איצ'לה מוולוז'ין)

"ויאמרו איש אל אחיו מן הוא" (טז, טו)

המון הרי היה מאכל מלאכי השרת, ועל ידו נזדככו גופיהם עד שנשתנה צורתם ולא הכירו איש את אחיו, וזהו הכוונה "ויאמרו איש אל אחיו מן הוא" היינו מי הוא?
(הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זי"ע)

"מחה אמחה את זכר עמלק" (יז, יד)

למה הלשון "מחה אמחה"? כי כרגיל אחרי המחיקה נשאר איזה רושם, איזה היכר, ואצל עמלק ציוה ה' שגם רושם קל לא ישאר ממנו, שגם זה ימחק.
(מאוצר החסידות)

"וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד" (יז, כ)

וצ"ב אם ידיו של משה היו כבדים לא היה להם רק לתמוך בידיו, ומי ביקש זאת מידם שישמו אבן תחתיו לישב עליה, הלא אין המדובר כאן משיבה כלל. ואפ"ל דהנה ניסו אהרן וחור לתמוך בידיו בשני הצדדים, אך הרי ידעו כי משה הי' גבוה י' אמות, כמובא בגמרא אצל עוג מלך הבשן, ועל כן לא היו יכולים להגיע לידיו מזה ומזה, ועל כן הוכרחו מקודם להביא כסא שישב משה עליו וכשישב משה עצמו עליו, מעצמו הי' נמוך יותר, והי' באפשרות לתמוך בידיו מזה ומזה...
(מעם לוועז)

"ה' ימלוך לעולם ועד" (טז, יח)

אמר רבי יוסי הגלילי: אם אמרו ישראל על הים "ה' מלך לעולם ועד" לא היתה אומה ולשון שולטת עליהם, אלא שאמרו "ה' ימלוך" - דהיינו לעתיד לבא.

וקפצו והפכו את יושביהן על קרביהן וגרמו להם יסורים קשים מאד.

"וינער ד' את המצרים בתוך הים" (יד, כז)

המצרים שקידשו את ד' על ידי שמתו בענשם, באו תיכף על שכרם, וכי מה רוצה יהודי נאמן על סף חיינו. שלושה דברים הוא מבקש, שיוציא נשמתו בקרב 'מנין' יהודים, ויטבילוהו לטהרה, ושיחלקו את ממונו לצדקה. והמצרים זכו בשלשתם. יצאה נשמתם בים סוף במעמד שישים רבוא מישראל, כולם הוטבלו בים, וכל כספם וזהבם נפל בידיים כשרות.
הרה"ק מרדכי חיים מסלונים זיע"א וינער ד' את המצרים בתוך הים (יד, כז) מקנא אנכי במצרים. איזה קידוש השם גדול נצמח על ידי טביעתם. גם אני הייתי קופץ לים, אם הייתי יודע שבוה יתגדל ויתקדש שמייה רבא.
(קדושת לוי)

"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים" (כט)

"ובני ישראל", בעיני אנשי מעלה הנקראים ישראל, "הלכו ביבשה" גם ההליכה ביבשה בכל יום, הוא נס ממש כמו "בתוך הים", כי אף הטבע נס הוא....
(לקוטי שושנה)

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (יד, ל)

מלמד שכל אחד מישראל הכיר מיד המצרי שהכה אותו והיה אומר לכלבו אכול אותו מצרי שהכה בי אכול אותו מצרי שלא חמל עלי וזה וירא ישראל שכל אחד מישראל ראה את המצרי ששייך לו.

"אז ישיר משה" (טו, א)

אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה, ומי שמבקש רשות לשיר זה סימן ששירתו לא שלימה עם כל הלב, ולכן ה' דחה את שירת המלאכים מכיון שביקשו לשיר כמובא במדרש שאמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה, אבל ישראל שירתם הייתה מכל הלב מתוך הודאה ולזה אין מסרבין לעולם.

"זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו..." (טו, ב)

זה אלי בכבודו נגלה עליהם והיו מראים אותו באצבע (רש"י) משרואים נסים ונפלאות כגון קריעת ים - סוף ומראים באצבע: "זה אלי ואנוהו", זוהי מדריגה גבוהה, גדולה ממנה דרגת "אלהי אבי וארממנהו", כשעובדים את אבינו שבשמים, לא מתוך ראיית נסים בלבד אלא מתוך אמונה תמימה בחי עולמים. (אדמו"ר ר' אהרן מבעלז)